

Vad är värt att slåss för?

— ett diskussionsmaterial
inför LO-kongressen 2004

"PROFFS
REDAN
1913

Kvalitets- & M
2000
Certifiera

Arbete åt alla
Ökade reallöner
Rättvis fördelning
Utvecklande arbeten

Vad är värt att slåss för?

För oss som är medlemmar i LOs medlemsförbund finns fyra gemensamma och grundläggande krav. De är:

- ARBETE ÅT ALLA
- ÖKADE REALLÖNER
- RÄTTVIS FÖRDELNING
- UTVECKLANDE ARBETEN

Alla bär vi på tankar och förslag om hur vi ska uppnå dessa stora och viktiga mål. Men vi vet också att vi måste ta oss dit stegvis. Vilka frågor har vi störst chans att få igenom nu? Vad måste vi prioritera? Vad väljer vi då?

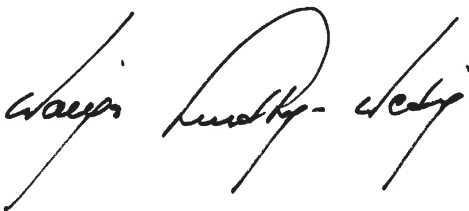
Demokrati är att välja och att prioritera, men kanske viktigast av allt är att lyssna på varandras erfarenheter. Om allas åsikter kommer fram blir besluten bättre. I vår demokrati lyssnar vi först på varandra, därefter tar vi beslut. Därför vill vi veta vad just du tycker.

Till valet 2002 genomförde vi tillsammans satsningen "Valet är ditt". Över 27 000 medlemmar skickade in sina synpunkter till LO om vilka de viktigaste valfrågorna var. Det var ingen som vågade vifta bort våra krav. Vi lyckades göra medlemmarnas frågor till de viktigaste valfrågorna och vi ser nu att flera av våra krav blir verklighet. Det kan vi både vara stolta och nöjda över.

Nu vill vi tillsammans med dig diskutera vad som är värt att slåss för och hur vi tillsammans ska forma framtiden. Hur du ska gå tillväga förklaras här till höger.

Vad du och andra tycker kommer bilda underlag för LO-styrelsens ställningstagande inför LO-kongressen 19–23 juni 2004. Naturligtvis kommer du att kunna läsa de insända synpunkterna på LOs hemsida: www.lo.se. Förslagen, tankarna och idéerna kommer också att sammanställas i en rapport. Den kommer du också att kunna läsa på hemsidan.

Välkomna till en öppen debatt om fackföreningsrörelsens viktigaste frågor inför framtiden.

Wanja Lundby-Wedin
LOs ordförande

Så här gör du!

1. Läs igenom de fem avsnitten

Diskussionsmaterialet har fem avsnitt:

- Arbete åt alla
- Ökade reallöner
- Rättvis fördelning
- Utvecklande arbeten
- Facket i Europa och världen

Varje avsnitt beskriver kortfattat en del problem och utmaningar som fackföreningsrörelsen har att hantera på respektive område. Till varje avsnitt hör också två eller tre dilemman som du kan fundera över och ta ställning till.

Du behöver inte besvara alla frågor. Välj gärna ut det avsnitt som du tycker är viktigast.

2. Skicka in dina synpunkter

I slutet av denna broschyr finns alla frågorna samlade. Vill du skicka in egna synpunkter är du naturligtvis välkommen att göra det. Vi har lämnat utrymme för anteckningar.

När du fyllt i dina svar skickar du in dem till oss. Adressen är förtryckt och portot är betalt.

Du kan också gå in på LOs hemsida, www.lo.se, klicka på "Vad är värt att slåss för" och fyll i frågeformuläret på webben. Eller e-posta dina synpunkter till kongress2004@lo.se.

Arbete åt alla

Rätten till arbete

Fackföreningsrörelsens viktigaste mål är arbete åt alla. Att ha ett arbete som man kan försörja sig på ska vara en rättighet för alla människor. Men så långt har vi inte nått än.

Alldeles för många står utanför arbetsmarknaden. Många i arbetsför ålder har av olika skäl – sjukskrivning, förtidspension, utbildning eller diskriminering – inte ett arbete eller kan inte arbeta.

Det finns också många deltids- och heltidsarbetslösa människor som har svårt att komma tillbaka i arbete. Samtidigt som behovet av arbetade timmar ökar.

Att fler får arbete eller får komma tillbaka i jobb är därför en mycket viktig fråga att lösa.

Dessutom är det många i den del av befolkningen som har utländsk bakgrund som inte arbetar trots att de både kan och vill. De stängs av olika skäl ute från arbetsmarknaden. Det kan vi inte acceptera.

Ju fler som förvärvsarbetar desto fler bidrar till en god ekonomisk utveckling för hela samhället. Det ökar tillväxten vilket gör att Sverige kan fortsätta att vara ett välfärdsland.

Vid sidan av rätten till arbete är en trygg välfärd den viktigaste fackliga frågan. Det är bara genom att vi är många som vi kan garantera en god välfärd.

Men även om alla som idag är arbetslösa och långtidssjukskrivna kommer tillbaka i arbete så kommer vi behöva mer människor i arbete för att klara välfärden.

När EU utvidgas kommer fler att ha rätt att arbeta i Sverige. Den fria rörligheten på EUs inre marknad ger den rätten. Det är en fråga som vi måste ha ett fackligt förhållningssätt till. Idag arbetar LO aktivt för att stärka vårt fackliga arbete och förbättra de instrument som vi har för att förhindra att större rörlighet leder till press på sämre löner och arbetsvillkor.

Det finns många sätt att underlätta så att fler får arbete. Vad tycker du är den absolut viktigaste åtgärden?

A-kassan som drivkraft?

Vi har från fackligt håll alltid sagt att a-kassan är en omställningsförsäkring och inte en försörjningsförsäkring. Det är därför viktigt att hitta en lagom balans mellan ekonomisk ersättning och drivkraften att ta arbete.

Arbetsgivarna talar ofta om behovet av en flexiblare arbetsmarknad vill ofta att det ska vara lättare och billigare att anställa, att a-kassan ska försämrats och att arbetslösheten ska vara verktyget som reglerar temperaturen i ekonomin.

Helt enkelt att marknadens efterfrågan ska påverka hur många som är i arbete. Ett sådant system skulle sätta större press på löntagarna.

Men om vi bibehåller en a-kassa på en rimlig nivå blir det lättare för individen att vänta in rätt jobb och lön. Det blir svårare att konkurrera med lägre löner löntagare emellan och arbetsgivarna får svårt att "tvinga till sig" arbetskraft med löner under a-kassans nivå. På så sätt utgör ersättningssystemet ett hinder för marknadskrafterna att verka fullt ut. Ett sådant system minskar pressen på arbetskraften. Och minskar osäkerheten för löntagarna.

Det är ingen tvekan om vilket alternativ vi tycker är bäst. Genom den förändring som har skett av a-kassan är hotet om en bortre parentes borttaget. Aktivitetsgarantin har blivit både en rättighet och skyldighet för den arbetslöse. Men det finns en kritik som säger att det mer handlar om att pröva arbetsviljan än att verkligen rusta den enskilde för ett nytt arbete. Hur ser alternativen ut och vilken strategi väljer vi?

DILEMMA 1:

Hur ska vi prioritera våra insatser för att få fler i arbete för att klara välfärden på lång sikt?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Vi ska först koncentrera all vår kraft på att de som idag står utanför arbetsmarknaden i Sverige kommer i arbete
- Vi kan ha en politik och ett fackligt förhållningssätt som gör att vi både klarar att ge de som idag står utanför arbetsmarknaden ett arbete samtidigt som vi är positiva till den ökade rörligheten av arbetskraft inom EU

DILEMMA 2:

Hur kan vi långsiktigt klara legitimiteten för en a-kassa med en hög ersättningsnivå om den inte uppfattas som en omställningsförsäkring utan som en försörjningsförsäkring?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Genom höjda avgifter till a-kassan eller höjda skatter
- Ökad tydlighet i kraven på att ta arbete
- Stegvis sänkning av a-kassan

För över dina svar till utviket längst bak i broschyren

Ökade reallöner

Så mycket som möjligt...

LOs solidariska lönepolitik är inte att hålla igen, inte att ta ansvar för andra eller att avstå löneökningar. LOs lönepolitik är en teori om löneökningarnas storlek och fördelning för att ge största möjliga löneökningar över tiden för alla LOs medlemmar. Den solidariska lönepolitiken ligger i varje medlems intresse.

Att ta ut så mycket som möjligt avgörs av vilka begränsningar som finns. Det vore dumt att höja alla löner med 12 procent varje år. Det inser alla. Det finns begränsningar:

- Lönerna bör inte öka mer än i vår omvärld. Annars förlorar företagen konkurrenskraft, säljer mindre, och anställer färre. Det förlorar vi på.
- Lönerna bör inte bidra till inflation. Då stiger priserna, inköp och investeringar blir dyrare, konsumtionen minskar, företagen säljer mindre, anställer färre. Det förlorar vi på.

Det fackliga uppdraget är därför att höja lönerna så mycket som möjligt och att samtidigt ta hänsyn till dessa begränsningar. Men det går inte att veta vad som är rätt löneökningar – det är en

avvägning mellan krav och risker. För låga krav är att ge bort pengar till andra, arbetsgivare och andra löntagargrupper. För höga krav innebär en risk för ökad arbetslöshet.

Vilka är vi?

Under de senaste dryga tio åren har det skett stora förändringar i samarbetet mellan olika fackförbund. Ett samarbete mellan olika sektorer, industri, service, bygg och offentlig verksamhet har blivit starkare. Det gäller särskilt inom de områden där det finns så kallade samverkans- och förhandlingsavtal.

Samarbetsavtalet inom industrin är det mest omtalade.

Det betyder att flera förbund försöker samverka både horisontellt, inom LO, och vertikalt, med tjänstemännen inom den egna sektorn.

Detta innebär både fördelar och nackdelar. Det stärker samarbetet över hela arbetsmarknaden samtidigt som det tidigare samarbetet mellan arbetareförbunden inom LO försvagas.

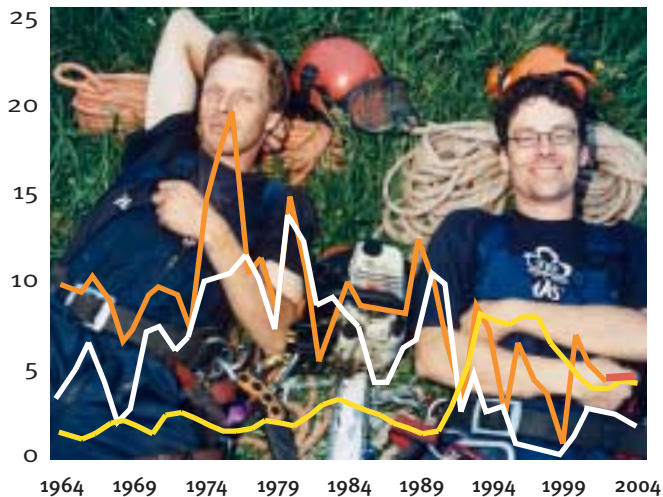
Bäst är naturligtvis att vara med alla, men ibland blir svårigheterna för stora. Då blir det nödvändigt att välja mellan horisontellt, klassbaserat samarbete och vertikalt, sektorsbaserat samarbete.

Kortare arbetstid?

Vi säljer vårt arbete, varje dag och lönen är betalningen för arbetad tid. Mindre arbetstid betyder då mindre pengar. Därför är en förkortning av arbetstiden alltid ett val mellan pengar och ledighet.

Under 1900-talet har vi i Sverige förkortat arbetstiden med cirka en halv procent per år. Nästan alla förkortningar har skett genom lagstiftning, kortare normalarbetstid per vecka, längre semester eller lägre pensionsålder. Fackföreningsrörelsen har sett det som ett viktigt rättvisekrav att reglerna för arbetstiden är likartade. De ger också en starkare grund för facklig sammanhållning och framtida krav på kortare arbetstid.

Under de senaste avtalsrörelserna har situationen blivit mer splittrad. Fler och fler förbund har infört en ökad rätt till betald ledighet. Längst har Metall kommit med verkstadsavtalet som under 2003 ger en heltidsanställd rätt till 64 betalda lediga timmar under året.

Löne- och prisökningar samt arbetslöshet i procent

- Priser
- Löner
- Arbetslöshet

DILEMMA 3:

Vad anser du om det framtida fackliga samarbetet?

Fackföreningsrörelsen bygger på starkast möjliga samarbete mellan så många som möjligt. Men ibland går det inte att vara med alla, då tvingas var och en välja. Dilemmat blir med vilka man ska samarbeta – vilka är vi och vilka är dom!

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Samarbetet med andra LO-förbund är viktigast
- Samarbetet med tjänstemännen inom vår sektor är viktigast
- Frågan är fel ställd – det går alltid att vara med bägge

DILEMMA 4:

Vad anser du om den avvägning facket gjort de senaste åren mellan krav och risk:

Fackföreningsrörelsen är fortfarande starkt påverkad av den höga arbetslösheten under mitten av 1990-talet och dess allvarliga effekter på människor och välfärd. Dilemmat är att bedöma vad som är möjligt, att väga krav mot risker!

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- För höga lönekrav och för liten hänsyn till arbetslöshetsrisken – arbetslösheten minskar inte
- Lagom avvägning mellan lönekrav och arbetslöshetsrisker
- För låga lönekrav och för stor hänsyn till arbetslöshetsrisken – löneskillnaderna och vinsterna är för stora

DILEMMA 5:

Vad anser du om arbetstidsfrågan de kommande åren?

Vilken väg bör fackföreningsrörelsen välja i arbetstidsfrågan i framtiden. Lag eller avtal, tid eller pengar. Hur bör avvägningen ske? Är avtal alltid bättre än lag som en del säger. Dilemmat är att välja, om och hur!

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Arbetstiden bör förkortas med lag – lika för alla
- Arbetstiden bör förkortas i avtal på det sätt som en del förbund påbörjat
- Arbetstiden ska inte förkortas nu – vi behöver pengarna och allas arbete behövs för tillväxten.

För över dina svar till utviket längst bak i broschyren

Rättvis fördelning

Frågorna om hur samhällets resurser fördelas mellan människorna är en viktig fråga. Vi diskuterar gärna och länge hur några få direktörer kan få ta för sig stora löneökningar och pensioner samtidigt som löntagarnas reallöneökningar är blygsamma. Lika viktigt att diskutera är hur sådant som makt, kunskap och hälsa fördelar sig mellan olika grupper i Sverige.

I Sverige finns sedan lång tid ett starkt stöd för att inkomst- och löneskillnaderna ska minska. Ett stöd som är utbrett i alla samhällsklasser. Undersökningar visar till och med att många höginkomsttagare vill se mindre skillnader.

Men verkligheten är en annan än den önskade. Under de senaste 15 åren har inkomstskillnaderna ökat. De redan rika får stora inkomstökningar och de fattigaste får det allt sämre. De ekonomiska klyftorna håller på att förändra samhället Sverige.

Att inkomstskillnaderna har ökat under 1990-talet beror på flera olika faktorer.

- Löneskillnaderna har ökat. Tjänstemännen har fått betydligt större ökning av sina löner än arbetare.
- Arbetslösheten är högre och slår mest mot dem med svag förankring på arbetsmarknaden – arbetare, invandrare och ungdomar. Då sjunker arbetsinkomsterna för dessa grupper som redan tidigare hade de lägsta inkomsterna.
- Kapitalinkomsterna, som framförallt går till de allra rikaste, har blivit mycket större.
- Nedskärningarna av välfärdspolitiken på 1990-talet slog mot dem som behövde den mest. De förbättringar som gjorts under de senaste åren har ännu inte kompenserat för detta.

För att inkomstskillnaderna ska minska räcker inte några enstaka åtgärder. Löneskillnaderna måste krympa och sysselsättningen öka. Välfärdspolitiken behöver förbättras. Den har en avgörande roll för fördelningen av resurser i samhället. Om vi går in för att öka jämlikheten genom en bättre välfärdspolitik står vi inför flera dilemman. Det allra viktigaste är vilka förbättringar i välfärdspolitiken vi vill sätta främst.

För att det ska vara möjligt att göra satsningar på välfärdspolitiken i Sverige måste de ha ett brett folkligt stöd.

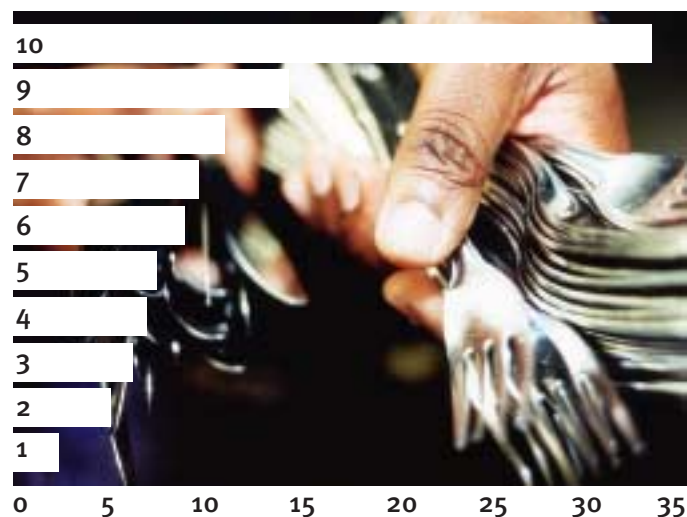
Välfärdsreformer har alltid visat sig vara mest hållbara om många tycker att de är viktiga. Hur framtidens välfärdspolitik ska organiseras är den andra viktiga frågan.

Nu utreds statens, landstingens och kommunernas framtida roll. Utredningen ska göra en avvägning mellan det kommunala självbestämmandet och principen att alla medborgare ska ha rätt till likvärdiga offentliga tjänster. Oavsett var de bor i landet.

Samtidigt vet vi att skillnaderna mellan olika delar av Sverige blir allt större. De delar av Sverige som idag är rikast kommer att ha de bästa förutsättningarna att klara välfärden i framtiden. De delar av Sverige som idag är fattigast kommer att ha de största problemen. Det beror framförallt på att andelen äldre i befolkningen ökar mycket snabbare i dessa delar av landet.

Frågan är vad vi tycker är viktigast? Är det att alla som bor i Sverige har lika sociala rättigheter? Det betyder att sjukvården, äldreomsorgen och skolan är likvärdig i alla delar av Sverige. Eller är det så att kommunernas och landstingens frihet att själva besluta vilka prioriteringar de vill göra som är viktigast? Det senare kan leda till ökade skillnader mellan olika kommuner och landsting, men att de politiska besluten tas närmare medborgarna.

Förändring av disponibel inkomst inklusive kapitalvinst i olika inkomstgrupper

Grupp 10 är de 10 procenten med högst inkomst. Grupp 9 är de 10 procenten med näst högst inkomst till grupp 1 som är de 10 procenten med lägst inkomst.

Vilka insatser ska vi prioritera?

En kronas höjning av skatten ger samhället 13 miljarder mer i intäkter. För en familj med en lön på sammanlagt 40 000 i innebär en höjning med en krona att de betalar cirka 370 kronor mer i skatt per månad. Nedan kan man se hur mycket olika reformer skulle kosta.

Så mycket kostar det – exempel

Höjning av a-kassetaket från 16 000 till 18 300 kr/månad	2,5 miljarder kr
Ta bort karensdagen i sjukförsäkringen	2 miljarder kr
Höjt tak i sjukförsäkringen från 18 700 till 25 000 kr/mån	1,5 miljarder kr
Höjt tak i föräldraförsäkringen från 18 700 till 25 000 kr/mån	1 miljarder kr
Samma högkostnadsskydd i tandvården som sjukvården	10 miljarder
100 kr/månad per ålderspensionär	2 miljarder
2 500 fler lärare till skolan	1 miljard
En ytterligare månad i föräldraförsäkringen	1 miljard
3 500 fler personal i barnomsorgen	1 miljard
3 300 fler undersköterskor i vården	1 miljard
2 500 fler platser i äldreboende	1 miljard
6 000 fler hjärt- och kärloperationer	1 miljard
11 000 höftledsoperationer	1 miljard

DILEMMA 6:

Vilka är de viktigaste satsningarna för att stärka välfärden.

Prioritera de tre viktigaste områdena för framtida satsningar. Sätt en etta för det som du tycker är viktigast.

OMRÅDE

- A-kassan
- Sjukförsäkringen
- Tandvården
- Ålderspensioner
- Familjepolitik
- Ökad personaltäthet i skolan
- Ökad personaltäthet i barnomsorgen
- Ökad personaltäthet i sjukvården
- Satsningar på akutsjukvård
- Satsningar på äldreomsorg
- Skattesänkning

DILEMMA 7:

Vad är viktigast när det gäller fördelningen av ansvar och makt mellan stat och kommun?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Att stärka det kommunala självbestämmandet och den lokala demokratin
- Att alla medborgare ska ha rätt till lika behandling oavsett bostadsort
- Att detta inte är ett val som vi måste ta ställning till

För över dina svar till utviket längst bak i broschyren

Utvecklande arbeten

120 000 000 000, etthundratjugo miljarder kronor. En så stor summa används idag till sjukpenning, rehabilitering och förtidspension i Sverige. Det är en orimlig situation.

Det går att vända på situationen. Arbetsplatserna måste anpassas till människorna. Arbetet måste planeras så att skador och förslitning minskar.

Människorna i arbetslivet ska ha större inflytande och större möjligheter att ständigt lära sig mer och utföra nya arbetsuppgifter.

Fackföreningsrörelsen har länge hävdad att en förbättrad arbetsmiljö, bättre förebyggande arbete och en förändrad arbetsorganisation är ett måste.

Men liten frihet och lågt inflytande i sitt arbete är vardagen för stora grupper i svenskt arbetsliv. Inte blir det bättre av att arbetsgivarna återigen har börjat gå tillbaka och införa föråldrade arbetsorganisationer, som löpande band.

Lönesystem, inflytande på jobbet, arbetsmiljö, kompetensutveckling och förändringar av arbetsorganisationen är frågor som hör ihop. För att nå ett framgångsrikt resultat krävs en helhetssyn. De kan inte lösas var och en för sig.

För att nå framgång måste vi i facket diskutera vad som är viktigt i de olika kraven.

Det dagliga arbetets lärande är en viktig del av det kunnande som byggs upp hos människor i arbete. Detta viktiga informella lärande är svårt att mäta. Men statistiken ger en bild. Om vi tittar på det som kallas "personalutbildning", den utbildning som betalas av arbetsgivaren, så har den minskat för LO-förbundens medlemmar under de tio senaste åren. Under samma period har den ökat för TCOs och SACOs medlemmar.

Inom fackföreningsrörelsen arbetar vi för att få bättre utveckling för alla i arbetet. Vad är önskvärt, rimligt och rättvist för att få fram förbättringar?

Sambandet mellan arbetsorganisation och lönesystem

Ett skäl till att arbetsorganisationen inte förändras är att lönesystemen inte stödjer förändringar. Lönesystem och effekterna av den praktiska tillämpningen har stor betydelse för motivation och inbördes relationer på arbetsplatsen. Hur ska ett rättvist lönesystem se ut? Vad är viktigast när lönen ska sättas?

Den ökade sjukfrånvaron

Ökad sjukfrånvaro, särskilt den långa frånvaron, är ett stort samhällsproblem. 347 000 människor var sjukskrivna i Sverige under de tre första månaderna 2003. Under samma tid hade 486 000 människor förtidspension.

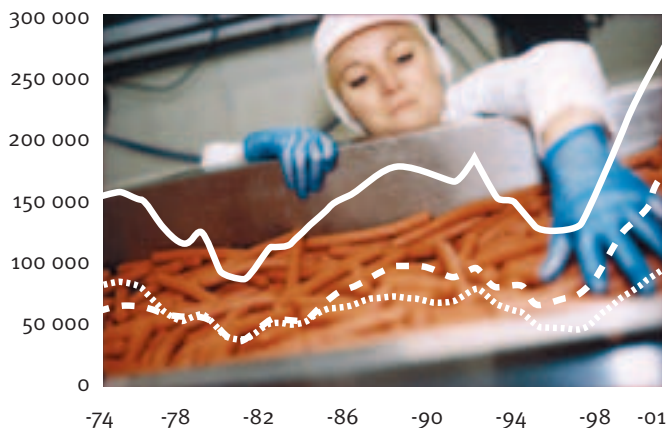
De sammanlagda utgifterna för sjukersättning och förtidspension var 120 miljarder kronor under 2002. Det motsvarar 5,5 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Men bakom siffrorna finns människor som drabbas av ohälsa. Många blir isolerade och förlorar gemenskapen med arbetskamraterna. Sjukskrivningarna i sig leder till än värre ohälsa.

Det är vi som arbetar som har den djupa kunskapen om vad som fordras för ett arbetsliv för alla.

Tid för personalutbildning i procent av total arbetstid

Sjukfall som varat 30 dagar eller längre i december respektive år

— Samtliga
 - - - Kvinnor
 Män

Källa: RFV

DILEMMA 8:

Vad är det viktigaste för att skapa en mindre stressig och utvecklad arbetsorganisation?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Bättre inflytande för facket i arbetsorganisations- och bemanningsfrågor
- Skyldighet för arbetsgivarna att avsätta en viss summa pengar för utbildning till varje individ och en individuell rätt till en utvecklingsplan
- Nationella regler som stöder utveckling av arbetsorganisationen

DILEMMA 9:

Vad är det, förutom arbetets krav, som ska ge löneökning?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Min utbildning
- Hur snabbt och effektivt jag utför mitt arbete
- Om jag utvecklas och får bredare arbetsinnehåll
- Min sociala kompetens, hur jag bemöter andra, till exempel kunder eller patienter
- Min närvaro på arbetet, till exempel liten sjukfrånvaro

- Flexibilitet, om arbetsgivaren kan använda mig till andra arbetsuppgifter än mina ordinarie
- Dålig arbetsmiljö
- Inget annat än arbetets krav

DILEMMA 10:

Många funderar hur vi kan vända utvecklingen. Här nedan finns en lista över några åtgärder som lagts fram av olika aktörer.

Vilka åtgärder tror du kan minska sjukfrånvaron?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Bygg ut företagshälsovården
- Sänk ersättningsnivån/ fler karensdagar
- Höj ersättningsnivån/ta bort karensdagen
- Fler skyddsombud
- Bättre arbetsmiljötillsyn
- Ställ högre krav på den sjukskrivna att rehabilitera sig
- Ställ högre krav på arbetsgivarna att arbeta med rehabilitering
- Annat

För över dina svar till utvirket längst bak i broschyren

Facket i Europa och världen

Fackföreningsrörelsen har alltid varit internationell. Drivkraften är och har varit solidaritet. Löntagarnas situation i ett land påverkas av vad som sker i andra länder. Så har det alltid varit. Nu ännu mer än tidigare. Vårt stöd till en annan facklig organisation någonstans i världen gynnar på sikt också oss.

Svaga eller inga fackliga organisationer alls, gör det möjligt för företagen att exploatera löntagarna, vilket på sikt leder till krav på lägre löner och sämre arbetsvillkor även här. Annars flyttar produktionen. Starka fack gör att löntagarna kan hävda sin rätt. Då blir det svårare för företagen att spela ut löntagare i olika länder mot varandra och motverkar det vi brukar kalla social dumpning.

Det finns inte längre vi och dom. Det finns bara vi. Den senaste tiden har den här utvecklingen mot ett större ömsesidigt beroende accelererat. Det beror på globaliseringen eller ekonomins internationalisering.

Kapitalet är idag globalt i ordets verkliga mening. Den moderna kommunikationstekniken gör det möjligt att lika snabbt och enkelt flytta 50 miljoner från London till Tokyo som att ta ut 200 kronor i en bankomat i Västerås. Enligt Världsbanken uppgår den globala penningmarknaden till 14 000 miljarder dollar.

Samtidigt har antalet multinationella företag ökat. Idag lever och arbetar över 90 procent av världens befolkning i länder som konkurrerar på den globala marknaden.

Arbetsgivarna struntar många gånger i lagar och mänskliga hänsyn. Under 2001 mördades 223 fackliga företrädare, många tusen arresterades och misshandlades.

En allt större del av världens produktion sker idag i ekonomiska frizoner. Där är det ofta omöjligt för arbetstagarna att

organisera sig fackligt eller på annat sätt gemensamt tillvarata sina intressen.

Globaliseringen har rubbat balansen mellan politik och marknad och mellan arbete och kapital. Kapitalet är rörligt och söker sig dit där avkastningen är störst. I värsta fall leder globaliseringen till social dumpning. Det blir en nedåtgående spiral där det internationella kapitalet sätter priset på arbetet och nivån på de sociala villkoren.

Fackföreningsrörelsen måste anpassa sig till den nya situationen och skapa nya strategier som leder till en global arbetsmarknad där grundläggande fackliga och sociala rättigheter respekteras. Då kan i bästa fall globaliseringen leda till något gott – till en bättre global arbetsfördelning och till spridning av ny teknik och välstånd till de fattiga delarna av världen. Det är inte globaliseringen i sig utan bristen på demokratisk styrning och sociala hänsyn som gör den negativ.

I det här perspektivet kan man se det europeiska samarbetet inom ramen för EU. Det är en form av internationalisering med fri rörlighet för varor, kapital, tjänster och arbetskraft. Men det finns också stora skillnader. EU bildades inte i första hand för att öka företagens vinster utan för att genom ekonomiskt samarbete trygga freden. EU är också ett samarbete mellan demokratiska stater där respekt för mänskliga och fackliga rättigheter är självklar.

I EU finns det därför också möjligheter för löntagarna att påverka. Europafacket har ett inflytande som är minst lika stort som det fackföreningsrörelsen har i de olika medlemsländerna. Genom den så kallade sociala dialogen har parterna på arbetsmarknaden i EU också rätt att förhandla fram bindande lagstiftning på arbetsmarknadens område. Inget annat internationellt fördrag ger parterna motsvarande rättigheter.

På det globala planet handlar den fackliga kampen om att bygga upp liknande rättigheter och regler. I första hand gäller det respekt för Internationella arbetsorganisationens, ILOs åtta grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet. LO tillsammans med den internationella fackföreningsrörelsen kräver också att världshandelsorganisationen, WTO, tar in en socialklausul i sitt regelverk som innebär att mänskliga rättigheter i arbetslivet respekteras vid all internationell handel.

En viktig rättighet saknas, såväl i EU som globalt. Det är den så kallade femte friheten, det vill säga rätten att vidta internationella sympatiåtgärder. Den rättigheten

behövs om fackföreningsrörelsen ska ha möjlighet att hävda sig mot det rörliga kapitalet. Den rätten skulle också göra det möjligt att bekämpa brott mot mänskliga rättigheter i arbetslivet varhelst de förekommer.

Andra internationella krav som LO driver är att myndigheter, företag och pensionsfonder tar socialt ansvar när man placerar pengar, att mänskliga rättigheter ska främjas vid offentlig upphandling och i alla former av biståndsverksamhet, att Världsbanken och Internationella valutafonden arbetar för mänskliga rättigheter och social rättvisa samt att man inför en så kallad Tobinskatt, det vill säga en skatt på internationella kapitalrörelser.

DILEMMA 11:

Hur viktigt är det för dig och dina arbetskamrater i det dagliga fackliga arbetet vad som sker i omvärlden?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Mycket
- Ganska mycket
- Lite
- Inte alls

DILEMMA 12:

Vilken är den viktigaste fackliga internationella åtgärden?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Att inte köpa billiga varor från länder där mänskliga rättigheter i arbetslivet kränks
- Delta mer aktivt i internationella sympatiåtgärder
- Prioritera internationellt fackligt arbete högre

För över dina svar till utviket på nästa uppslag

Dilemman att ta ställning till

Här följer de tolv dilemman från tidigare sidor. Fyll i dina svar på varje dilemma. Vill du bara svara på några av frågeställningarna så är det fullt tillåtet att bara sända in dem. Glöm inte att du har möjlighet att utveckla dina synpunkter i brev eller e-post till kongress2004@lo.se. Frågorna finns också på www.lo.se.

Många av de uppräknade alternativen är viktiga för oss löntagare. Det kan vara svårt att prioritera. Men där vi frågar efter ett alternativ – välj det du tycker är det absolut viktigaste. Tack!

ARBETE ÅT ALLA

Dilemma 1:

Hur ska vi prioritera våra insatser för att få fler i arbete för att klara välfärden på lång sikt?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Vi ska först koncentrera all vår kraft på att de som idag står utanför arbetsmarknaden i Sverige kommer i arbete
- Vi kan ha en politik och ett fackligt förhållningssätt som gör att vi både klarar att ge de som idag står utanför arbetsmarknaden ett arbete samtidigt som vi är positiva till den ökade rörligheten av arbetskraft inom EU

Dilemma 2:

Hur kan vi långsiktigt klara legitimiteten för en a-kassa med en hög ersättningsnivå om den inte uppfattas som en omställningsförsäkring utan som en försörjningsförsäkring?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Genom höjda avgifter till a-kassan eller höjda skatter
- Ökad tydlighet i kraven på att ta arbete
- Stegvis sänkning av a-kassan

ÖKADE REALLÖNER

Dilemma 3:

Vad anser du om det framtida fackliga samarbetet?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

Fackföringsrörelsen bygger på starkast möjliga samarbete mellan så många som möjligt. Men ibland går det inte att vara med alla, då tvingas var och en välja. Dilemmat blir med vilka man ska samarbeta – vilka är vi och vilka är dom!

- Samarbetet med andra LO-förbund är viktigast
- Samarbetet med tjänstemännen inom vår sektor är viktigast
- Frågan är fel ställd – det går alltid att vara med bägge

Dilemma 4:

Vad anser du om den avvägning facket gjort de senaste åren mellan krav och risk?

Fackföringsrörelsen är fortfarande starkt påverkad av den höga arbetslösheten under mitten av 1990-talet och dess allvarliga effekter på människor och välfärd. Dilemmat är att bedöma vad som är möjligt, att väga krav mot risker!

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- För höga lönekrav och för liten hänsyn till arbetslöshetsrisken – arbetslösheten minskar inte
- Lagom avvägning mellan lönekrav och arbetslöshetsrisker
- För låga lönekrav och för stor hänsyn till arbetslöshetsrisken – löneskillnaderna och vinsterna är för stora

Dilemma 5:

Vad anser du om arbetstidsfrågan de kommande åren?

Vilken väg bör fackföringsrörelsen välja i arbetstidsfrågan i framtiden. Lag eller avtal, tid eller pengar. Hur bör avvägningen ske? Är avtal alltid bättre än lag som en del säger. Dilemmat är att välja, om och hur!

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Arbetstiden bör förkortas med lag – lika för alla
- Arbetstiden bör förkortas i avtal på det sätt som en del förbund påbörjat
- Arbetstiden ska inte förkortas nu – vi behöver pengarna och allas arbete behövs för tillväxten

RÄTTVIS FÖRDELNING

Dilemma 6:

Vilka är de viktigaste satsningarna för att stärka välfärden?

Prioritera de tre viktigaste områdena för framtida satsningar. Sätt en etta för det som du tycker är viktigast

	OMRÅDE
☐	A-kassan
☐	Sjukförsäkringen
☐	Tandvården
☐	Ålderspensioner
☐	Familjepolitik
☐	Ökad personaltäthet i skolan
☐	Ökad personaltäthet i barnomsorgen
☐	Ökad personaltäthet i sjukvården
☐	Satsningar på akutsjukvård
☐	Satsningar på äldreomsorg
☐	Skattesänkning

Dilemma 7:

Vad är viktigast när det gäller fördelningen av ansvar och makt mellan stat och kommun?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Att stärka det kommunala självbestämmandet och den lokala demokratin
- Att alla medborgare ska ha rätt till lika behandling oavsett bostadsort
- Att detta inte är ett val som vi måste ta ställning till

UTVECKLANDE ARBETE

Dilemma 8:

Vad är det viktigaste för att skapa en mindre stressig och utvecklad arbetsorganisation?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Bättre inflytande för facket i arbetsorganisations- och bemanningsfrågor
- Skyldighet för arbetsgivarna att avsätta en viss summa pengar för utbildning till varje individ och en individuell rätt till en utvecklingsplan
- Nationella regler som stöder utveckling av arbetsorganisationen

Dilemma 9:

Vad är det, förutom arbetets krav, som ska ge löneökning?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Min utbildning
- Hur snabbt och effektivt jag utför mitt arbete
- Om jag utvecklas och får bredare arbetsinnehåll
- Min sociala kompetens, hur jag bemöter andra, till exempel kunder eller patienter
- Min närvaro på arbetet, till exempel liten sjukfrånvaro
- Flexibilitet, om arbetsgivaren kan använda mig till andra arbetsuppgifter än mina ordinarie
- Dålig arbetsmiljö
- Inget annat än arbetets krav

Dilemma 10:

Vilka åtgärder tror du kan minska sjukfrånvaron?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Bygg ut företagshälsovården
- Sänk ersättningsnivån/ fler karensdagar
- Höj ersättningsnivån/ta bort karensdagen
- Fler skyddsombud
- Bättre arbetsmiljötillsyn
- Ställ högre krav på den sjukskrivne att rehabilitera sig
- Ställ högre krav på arbetsgivarna att arbeta med rehabilitering
- Annat _____

FACKET I EUROPA OCH VÄRLDEN

Dilemma 11:

Hur viktigt är det för dig och dina arbetskamrater i det dagliga fackliga arbetet vad som sker i omvärlden?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Mycket
- Ganska mycket
- Lite
- Inte alls

Dilemma 12:

Vilken är den viktigaste fackliga internationella åtgärden?

Välj det alternativ som stämmer bäst med din egen uppfattning

- Att inte köpa billiga varor från länder där mänskliga rättigheter i arbetslivet kränks
- Delta mer aktivt i internationella sympatiåtgärder
- Prioritera internationellt fackligt arbete högre

Fyll i sammanfattningen, vik ihop och skicka in.

PORTO
BETALT

LO Svarspost

Kundnr 110 401 902
110 00 Stockholm

www.lo.se

ISBN: 91-566-1490-X